

Nr 576

Av herr **Wahlund m. fl.**, *angående anslag och exportkreditgarantier för utvecklingsländerna.*

(Lika lydande med motion nr 469 i Första kammaren)

Intresset för utvecklingsländernas behov och biståndet till dessa länder har genomgått en glädjande utveckling. Under de första efterkrigsåren var intresset förhållandevis ringa, men under 1950-talet växte det sig starkare i folkopinionen, inte minst genom insamlingskampanjer och folkrörelsernas upplysningsarbete. Självfallet har hela denna utveckling i mycket stor, kanske helt dominerande utsträckning haft den alltmer ökade insikten om folkens inbördes beroende som grund. I det kalla krigets värld har biståndet till utvecklingsländerna framstått som en positiv och framtidsbyggande insats på det internationella planet.

Det måste sägas att intresset på det parlamentariska planet i vårt land länge var avvaktande. När t. ex. förslaget första gången aktualiserades i riksdagen att som målsättning för vårt lands biståndsinsatser sätta upp 1 procent av nationalinkomsten var dess majoritet oförstående. Med desto större tillfredsställelse måste man därför konstatera att fjolårets riksdag enhälligt anslöt sig till denna målsättning. Detta måste betecknas som ett beslut av stor principiell betydelse för de fortsatta biståndsinsatserna. Såsom underströks vid fjolårets riksdag måste enligt vår mening det uppsatta målet nås inom en rimlig tid, nämligen under detta decennium.

Tyvärr upptar inte de anslagsposter i årets statsverksproposition som gäller biståndet till utvecklingsländerna sådana belopp att de ovannämnda förhoppningarna kan anses tillgodosedda. Ökningen är inte större än det skulle ta långt längre tid än ett decennium att uppnå målet 1 procent av nationalinkomsten. Enligt vår mening är det därför nödvändigt att väsentligt förbättra vad som föreslagits i statsverkspropositionen.

Sedan ett särskilt organ tillskapats för biståndsinsatserna till utvecklingsländerna föreligger givetvis långt större möjligheter att utveckla det bilaterala biståndet, även om vissa personalförstärkningar o. d. bleve erforderliga för en ökning av större omfattning. Enligt vår mening är dock inte en ökning av det bilaterala biståndet den angelägnaste uppgiften. Av principiella skäl bör biståndet i största utsträckning utgå multilateralt, d. v. s. genom FN. Våra skäl härför är främst att biståndet till de eftersatta län-

derna måste ses som en hela världens angelägenhet och att indragandet av biståndsinsatserna som vapen i det kalla kriget kan förhindras eller kraftigt motverkas om biståndet sker genom världsorganisationen och dess organ. Men det bör också uppmärksammas att det ur de mottagande folkens synpunkt kan te sig bättre att få med av ett stöd som kommer många länder till del än att motta ett stöd som något av en favör från ett visst land. Det multilaterala biståndet möjliggör också en mera ändamålsenlig fördelning och samordning än ett bistånd som huvudsakligen består av bilaterala insatser från en rad länder. Från denna utgångspunkt är det angeläget att de svenska bilaterala insatserna planeras i samråd med FN. Av dessa skäl förordar vi i denna motion höjningar av huvudsakligen sådana anslag som gäller det multilaterala biståndet.

På en punkt får det emellertid anses angeläget med en mindre höjning av det bilaterala biståndet, nämligen beträffande de s. k. biträdande experterna. Deras verksamhet har nämligen visat sig vara av speciell betydelse. Genom de biträdande experternas samverkande insats kan nämligen de »riktiga» experterna frigöras från mindre väsentliga göromål och koncentrera sig på det väsentligaste i sin uppgift. Biståndsinsatsen blir effektivare, experten utnyttjas på ett bättre sätt och kan ofta lösgöras för en ny uppgift emedan arbetet slutföres av de biträdande experterna. Både utvecklingsländerna och FN har betonat värdet och betydelsen av att biträdande experter finns att tillgå. För att förfrågningar om biträdande experter skall kunna bli tillgodosedda förordar vi att ytterligare 500 000 kronor ställs till förfogande, vilket torde täcka kostnaderna för ytterligare ca 10 biträdande experter. Anslaget Fältprojekt bör uppräknas med samma belopp.

I fråga om den multilaterala verksamheten kan alla de olika anslagsposterna givetvis komma i fråga. De representerar samtliga insatser som är värdefulla i biståndsverksamheten. Här vill vi emellertid fästa största vikten vid sådana insatser som medverkar till en utveckling av egen kraft i utvecklingsländerna. Vi anser därför att i första hand bör komma i fråga FN:s särskilda fond, vars uppgift gäller utrednings- och strukturellt förberedelsearbete för investeringar som effektivt kan bidra till utveckling av näringsliv och administration, samt Internationella utvecklingsfonden, vars verksamhet är av utomordentlig betydelse om utvecklingsländernas behov av långfristigt kapital skall kunna tillgodoses.

Beträffande FN:s särskilda fond synes det inte vara riktigt att av en medelstillgång för tillfället dra slutsatsen att ytterligare medel inte är behövliga. Orsaken till att vissa medel kan finnas inestående hos fonden vid olika tillfällen torde sammanhånga med osäkerheten om de framtida finansieringsmöjligheterna och att pågående eller beslutade projekt av långsiktig karaktär därför måste säkerställas genom en viss fondering. Detta med-

för emellertid att fonden inte kan engagera sig för ytterligare angelägna projekt om inte dess medel överstiger vad som fonderats för beslutade projekt. En sådan situation är ingalunda önskvärd. Vi förordar att det i statsverkspropositionen förordade beloppet, 27,2 milj. kr., höjes till 40 milj. kr.

Internationella utvecklingsfonden (IDA) spelar en central roll för möjligheterna att täcka utvecklingsländernas kapitalbehov. Utvecklingen synes nämligen gå mot ett alltmer ökat behov av just sådant kapital som IDA tillhandahåller, nämligen långfristiga lån. Det är också klart redovisat, bl. a. i statsverkspropositionen, att fonden inte kommer att få det kapitaltillskott som är behövt i nuvarande läge. Vi finner det inte tillrädligt att under sådana förhållanden inrikta sig på ett mindre kapitaltillskott för nästkommande budgetår än det som anvisats för innevarande budgetår. Detta är emellertid vad som förordas i statsverkspropositionen, nämligen en sänkning från ca 40 milj. kr. till ca 32 milj. kr. För vår del kan vi inte biträda det förslaget utan föreslår att anslaget hålles på oförändrad nivå.

Utvecklingsländernas ekonomiska situation gör det nödvändigt med ett kapitalstöd av den art IDA svarar för. Men också andra åtgärder kan och bör vidtagas för att underlätta deras kapitalsvårigheter. Exportkreditgarantierna har härvidlag visat sig vara ett lämpligt medel. Export till utvecklingsländerna kan nämligen ibland vara förenad med vissa speciella risker, men även oavsett dylika risker måste det konstateras att utvecklingsländerna har ett stort behov av långa varukrediter. Detta gäller särskilt vid export av kapitalvaror. Dessa behov kan inte alltid tillgodoses av de exporterande företagen.

Statliga exportkreditgarantier får emellertid inte innebära ett favoriserande av vissa exporterande företag eller att affärsmässiga principer skulle frångås från utvecklingsländernas sida. När ett sådant frångående är nödvändigt för att få en utveckling till stånd, bör de speciella biståndsinsatserna komma i fråga. Export under stöd av kreditgaranti måste alltså bedömas från företagsekonomiska utgångspunkter och konkurrensen vidmakthållas. Garantierna är emellertid av värde även under iakttagande av dessa utgångspunkter. Det torde heller inte råda några delade meningar om att en förhållandevis liberal syn och prövning bör tillämpas beträffande kreditgarantier vid export till utvecklingsländerna. Det är särskilt angeläget att garantien omfattar tillräckligt lång tid. Normalt tillämpas nu en garantitid om fem år, men i något enstaka fall har upp till tio år förekommit. Det är önskvärt att man mera generellt kan tillämpa tio år, i vart fall så långt det ej strider mot internationell praxis. Undantagsvis bör längre tid kunna komma i fråga. Det är angeläget att man från svensk sida i internationella sammanhang verkar för den längre garantitiden för export till utvecklingsländerna så att den kan tillämpas regelmässigt.

Med hänsyn till behovet av exportkreditgarantier är det av vikt att ramen för garantierna är tillräckligt omfattande. Den utgör nu 200 milj. kronor. Vi förordar en vidgning till 400 milj. kronor.

Med hänvisning till det ovan anförda hemställas,
att riksdagen måtte

1. till Fältprojekt för budgetåret 1963/64 under tredje huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 23 500 000 kronor, varav 2 500 000 må användas till bistånd genom biträdande experter,
2. till FN:s särskilda fond för budgetåret 1963/64 under tredje huvudtiteln anvisa ett med ytterligare 12 800 000 kronor förhöjt anslag av 40 000 000 kronor,
3. till Bidrag till Internationella utvecklingsfonden för budgetåret 1963/64 under kapitalbudgeten, sjunde huvudtiteln, anvisa ett med ca 8 000 000 kronor förhöjt investeringsanslag av 40 200 000 kronor, samt
4. i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla att den för utvecklingsländerna reserverade ramen för exportkreditgarantier höjes från nuvarande 200 milj. kronor till 400 milj. kronor samt att exportkreditgarantinämnden bemyndigas att inom denna ram medge garanti för krediter på upp till 10 år, i särskilda fall längre tid.

Stockholm den 26 januari 1963

S. G. W. Wahlund

Harry Wahrendorff

Fritz Börjesson
i Glömminge

Harald J. Skoglösa